

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 NVA

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref. 2019/76_420.2	Vår kontaktperson Martin Eggen	Dato 12.12.2019
------------	---------------------	---------------------------	-----------------------------------	--------------------

Konsesjonsbehandling av vindkraftsaker og Norges forpliktelser til Bernkonvensjonen

Sammen med Norges naturvernforbund – NNV, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Den Norske Turistforening – DNT sendte Norsk Ornitologisk Forening – NOF den 26. november i år et brev til Olje- og energidepartementet – OED med krav om å omgjøre et vedtak i NVE om forlengelse av konsesjon for Smøla vindkraftverk I og II fra 2026 til 2036. Det vises i brevet til Bernkonvensjonens anbefaling fra 2009 om å undersøke mulighetene for og konsekvensene av å ikke forlenge konsesjonen for Smøla-kraftverket ved konsesjonens utløp i 2026, evt. å avkorte perioden med sikte på nedmontering av anlegget og tilbakeføre utbyggingsområdet til naturgitte forhold.

Det var i sin tid NOF i samarbeid med BirdLife International som brakte Smøla vindkraftverk inn som sak for Bernkonvensjonen, i utgangspunktet en naturlig reaksjon på saksutviklingen forut for konsesjon og utbygging. Saken ble fulgt opp etter hvert som virkninger av utbygging og drift viste seg. Ved første behandling av saken i konvensjonens partsmøte i Standing Committee 2001 ble det besluttet ikke å reise sak mot Norge, men partsmøtet anbefalte Norge å avvente utbygging av trinn II av prosjektet inntil man hadde skaffet seg erfaringer fra trinn I og kunne vurdere eventuell videreføring på bedret kunnskapsgrunnlag. Anbefalingen ble ikke fulgt, og i november 2006 ble saken på nytt brakt inn for Bernkonvensjonens partsmøte. Den ble da utsatt fordi saken ikke var forberedt på formelt riktig måte. Under partsmøtet 2007 ble det så vedtatt å beholde saken som en mulig «case file». Det var ønsket at den norske regjering avla årlige rapporter om saken til Standing Committee, med mulighet for å foreta en «on-the-spot appraisal» i 2009. Dette ble forberedt og gjennomført til partsmøtet i 2009 (vedlegg 1). Rapporten summerte fakta og saksgang på grunnlag av bidrag fra ulike saksparter samt besøk i Norge sommeren 2009. Rapporten konkluderte med på det sterkeste å anbefale å reise sak mot Norge, og med en rekommandasjon i 10 punkter på hvilke tiltak Norge burde iverksette for å oppfylle sine forpliktelser etter Bernkonvensjonen. Partsmøtet besluttet likevel ikke å reise sak mot Norge, i hovedsak fordi kraftverket allerede var bygget og det foregikk en etterundersøkelse fram til 2011 med sikte på bl. a. å skaffe forbedret kunnskap for vurdering av avbøtende tiltak og for konsesjonsbehandling av nye vindkraftverk. Partsmøtet sluttet seg imidlertid til alle de 10 punktene i rekommandasjonen og begrunnelsen for dem.

Ovenfor nevnte brev av 26.11. 2019 fanger opp problemstillingene for Smøla vindkraftverk, men vedtaket fra Bernkonvensjonens partsmøte 2009 omfatter også anbefalinger om hvilke krav som bør stilles til saksbehandling av vindkraftsøknader og planlegging av vindkraft i Norge generelt. Med det sterkt økende fokus siste året på konflikter knyttet til utbygging av konsesjonsgitte vindkraftverk, forlenging av tidligere konsesjoner som er i ferd med å gå ut og behandling av nye søknader, finner NOF det riktig å etterlyse hvordan Bernkonvensjonens

vedtak fra det 29. partsmøte 23-26. november 2009 er implementert for vindkraftsaker i Norge og hvordan Norges offisielle tilbakemelding til Bernkonvensjonen har vært. Vedlegg 2 er kopi av «On-the-spot appraisal» -rapport fra 2009 og vedlegg 1 utdrag i kopi fra møterapport fra partsmøtet så langt det gjelder sak 6.2 «Possible file and on-the-spot appraisal – Norway: Windfarms in the Smøla Archipelago», og «Appendix 8 Recommendation No. 144 (2009).» NOF viser spesielt til rekommandasjonens innledning, henvisninger og begrunnelser og etterlyser hvordan punktene 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8., og 10. er fulgt opp. Det er viktig å bevisstgjøre at naturmangfoldloven, vedtatt og iverksatt sommeren 2009, aktualiserer og sikrer forankring av Bernkonvensjonens vedtak og rekommandasjoner i norsk lovverk.

Det er vanskelig å se at de anbefalingene som er gitt i Bernkonvensjonens vedtak kan være fulgt opp på en relevant måte. I den grad erfaringene fra Smøla er brakt til torgs, er det stort sett i form av en sumkonklusjon om at naturen egentlig har tilpasset seg den nye situasjonen, åpenbart uten at noen har tatt inn over seg at anlegget bekrefter det som var problematisert på forhånd, at kraftverket betyr økt dødelighet på en rekke sårbare og karaktergivende fuglearter på Smøla og setter betydelige arealer av de tidligere mest verdifulle og karakteristiske delene av øya ut av funksjon. Riktig nok ble det fra NVE tidligere i år lagt fram et forslag til nasjonal ramme for vindkraftverk, men uten at det ser ut til at anbefalinger fra Bernkonvensjonens partsmøte er fulgt opp i forarbeidet for planen. NOF betviler ikke NVEs vurdering av vindressurser i de områdene som i utkast til rammeplan beskrives som særlig gunstige for vindkraft, men når det gjelder vurderinger av miljøkonflikter og naturverdier, er det åpenbart at kunnskapskravet ikke er oppfylt for en rekke av de prioriterte utbyggingsregionene. Det utløste da også massive protester som medvirket til å stoppe videreføring av rammeplanen, begrunnet i kunnskapssvikt og store miljøkonflikter og at lokaldemokratiet var tilsidesatt.

Bernkonvensjonens rekommandasjoner fra 2009 er i høyeste grad relevante for en rekke av de konsesjonssakene som har utløst sterk og økende motstand de siste månedene. NOF vil særlig fokusere på og aktualisere problemstillingene for høyaktuelle konfliktsaker der konsesjoner er gitt i sterk konflikt med hensynet til verdi og funksjon av topp-prioriterte verneområder formaliserte ved vernevedtak. Foreningen vil spesielt nevne:

- *Havsul I og konflikter med eksistensgrunnlaget for fuglefjellet på Runde, en sak av definitivt internasjonal betydning.*
- *Andmyran vindkraftverk i konflikt med flere tilgrensede verneområder og arealverdier, også dette av internasjonal betydning.*
- *Haram Krafts konsesjon for Haramsfjellet, omsluttet av verneområder på tre av fire sider og med verneområde innen relativt kort avstand også på fjerde side og midt i noe av det mest konsentrerte fugletrekket langs Norskekysten, i et område av stor betydning for overvintrende kyst- og sjøfugl.*
- *Bremangerlandet vindpark AS og konsesjonen til å bygge og drive Bremangerlandet vindkraftverk. Nye fugletrekkgranskinger med radar viser at det i løpet av høsten passerer et par millioner trekkfugler over planområdet. Ved Guleslettene vindkraftverk finnes en lignende situasjon.*

Dette er alle vindkraftkonsesjoner hvor hensynet til prioriterte naturverdier på ingen måte har vært vurdert på noe i nærheten av de krav som skisseres fra Bernkonvensjonens vedtak i 2009 og lovfesta krav for saksbehandling og beslutninger etter naturmangfoldlovens paragrafer. For NOF vil dette og med henvisning til Bernkonvensjonens tidligere vedtak, være høyaktuelle saker for å bli bragt inn for vurdering i forhold til Bernkonvensjonens forpliktelser.

I tillegg kommer alle de andre områdene langs kysten fra Lindesnes til Barentshavet hvor det de siste månedene har reist seg en storm av protester fra lokalbefolkning, kommuner, fagfolk og organisasjoner, og hvor ankepunktene går nettopp på kunnskapsmangel og mangler innen vurderingstema som bes gitt prioritet i vedtak fra Bernkonvensjonens partsmøte 2009. For den norske regjeringen var det viktig at det ikke ble reist sak mot Norge på Smøla vindkraftverk, det første vindkraftverk av noen størrelse bygget i Norge, men i iveren etter å unngå den ripe i lakken en sak mot Norge ville ha blitt, synes det som om norske myndigheter har oversett alvoret i rekommandasjonen som partsmøtet sluttet seg til, både utvetydig kritikk, framsatt i formelt korrekt språkdrakt, og de like utvetydige forventninger om betydelig forbedret og grundigere saksbehandling for vindkraftutbygging i Norge med prioritet på naturverdier, særlig der Norge har forpliktet seg gjennom internasjonale konvensjoner og avtaler.

NOF er en miljøvernorganisasjon, nedfelt i formålsparagrafen som har stått uforandret siden foreningen ble stiftet i 1957, forut for nasjonal og internasjonal bevisstgjøring av behovet for miljøvern fra 1960-tallet og lenge før det ble etablert miljøvernmyndigheter i vårt land. Foreningen har alltid hatt som et hovedmål å bidra med økt kunnskap om natur og biologisk mangfold og har gjennom sin medlemsmasse og organisasjon vært betydningsfull leverandør av kunnskap om tilstanden i norsk natur, ikke minst til norske myndigheter, for verdisetting og forvaltning av naturområder, for offentlig miljøvern og for arealbruk til andre formål. Foreningen har bygget opp en egen fagavdeling som på profesjonelt grunnlag har tatt på seg oppdrag for myndigheter og andre på nasjonalt så vel som på internasjonalt nivå. Gjennom aktiv deltaking i høringer i saker innen natur- og arealforvaltning markedsfører foreningen sine oppfatninger og vurderinger. I offentlig sammenheng er utgangspunktet for innspill de til enhver tid gjeldende miljøpolitiske målsettinger, nasjonalt eller i forhold til internasjonale konvensjoner og avtaler. Dette er også NOFs utgangspunkt for engasjement i utvikling av vindkraft som energikilde i vårt land. Med hovedfokus på vern og forvaltning av fuglelivet som en av de beste og lettest lesbare indikatorene på tilstand i naturen, har foreningen fra de første vindkraftsakene i Norge vært klare på at den beste og på lang sikt eneste farbare vei for å unngå betydelige skader på arter og bestander, er å unngå samlokalisering av vindkraftverk og viktige funksjonsområder for natur, fugler spesielt. Den massive motstanden mot de fleste konsesjonsgitte og omsøkte vindkraftverk i Norge som har oppstått de siste månedene, illustrerer etter foreningens mening resultatet av at det ikke har vært lagt tilstrekkelig vekt på dette lokaliseringskriteriet for utbygging av vindkraft i Norge. Sett under ett er det alt for påfallende at vindkraftverk til nå er blitt lokalisert til noen av de mest uberørte og ofte viktigste naturområdene i det norske kystlandskapet.

Så lenge det ikke er iverksatt tiltak for konsesjonsgitte vindkraftverk som representerer en akutt trussel mot særlig verdifulle naturområder, er det fremdeles mulig å revurdere sakene. I Norge blir det gitt tidsavgrenset konsesjon for vindkraftverk i forhold til byggestart og idriftsettelse. Det burde gi et soleklart utgangspunkt for å trekke tilbake konsesjoner som er gitt på mangelfullt og sviktende kunnskapsgrunnlag, om det i ettertid er åpenbart at viktige miljøhensyn ikke har vært tatt eller vurdert. I dette brevet peker NOF på fire konkrete tilfeller, ved siden av eget brev om Smøla vindkraftverk. Det er åpenbart en rekke flere tilfeller, både nærlokalisering til verneområder og områder med åpenbar og spesielt høy verdi av natur- eller kulturlandskaper som vil bli skadelidende ved utbygging av vindkraftverk, illustrert ved antall lokale aksjonsgruppene mot vindkraft etablert de siste månedene. De siste rapporter om global miljøstatus graderer bestandsnedgang og tap eller fare for tap av arter som følge av arealforbruk som største trussel og viktigste utfordring globalt. Etter NOFs syn er dette sterkt gjeldende også i vårt land. Derfor ber vi på det sterkeste om at energimyndighetene tar en full

gjennomgang av den trusselen som en rekke konsesjonsgitte og planlagte vindkraftverk representerer for norsk natur. Den beste måten å starte på, er å ta fatt i de enkeltsakene som nå ligger på bordet for avgjørelser om forlenging av konsesjon, i høringsfase eller under klagebehandling. Flere av disse er etter NOFs oppfatning utillatelige, sett i forhold til nasjonale miljømål og prioriteringer, og i forhold til konvensjoner og avtaler Norge har forpliktet seg til internasjonalt.

Med vennlig hilsen

For Norsk Ornitologisk Forening

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

VEDLEGG:

Bernkonvensjonen møte 2009

On-the-spot appraisal, Smøla vindkraftverk Bernkonvensjonen 2009

KOPI:

Klima- og miljødepartementet

Norges Vassdrags- og energidirektorat

Stortingets energi- og miljøkomité

Verdens Naturfond

Naturvernforbundet

Sabima

Miljøvernforbundet

Den Norske Turistforeningen

Norsk Friluftsliv